

20.2.2026

Sivistysvaliokunta

SiV@eduskunta.fi

Viite: O 6/2026 vp

Ammattiosaamisen kehittämissyhdistys AMKEN vastaukset eduskunnan sivistysvaliokunnan jäsenten kysymyksiin ammatillisen koulutuksen tilaa koskevassa kuulemistilaisuudessa 17.2.2026

Oppivelvollisten yhdenvertainen opetus (esim. onko koulutuksen järjestäjien välillä eroja, lukio vs. ammatillinen, alueellinen saatavuus)

Ammatillista koulutusta ja lukiokoulutusta ei pidä verrata samoin perustein, sillä ne eroavat toisistaan tavoitteiden, sisällön ja rakenteen osalta. Ammatillinen koulutus on työelämälähtöistä ja antaa valmiudet tiettyyn ammattiin sekä jatko-opintokelpoisuuden. Lukiokoulutus on taas luonteeltaan yleissivistävää ja valmistaa korkeakouluopintoihin.

Ammatillinen koulutus on osaamisperusteista ja opinnot perustuvat tutkinnon perusteissa määriteltyyn osaamiseen. Opiskeluaika määräytyy yksilöllisen opiskelutarpeen ja -vauhdin mukaan. Jokaiselle koulutuksen aloittavalle opiskelijalle laaditaan henkilökohtainen osaamisen kehittämissuunnitelma (HOKS), jossa tunnustetaan opiskelijan aiempi osaaminen ja suunnitellaan, millaista osaamista hän tarvitsee. Lukiokoulutus on taas kurssimuotoinen ja vahvasti opetussuunnitelmaan sidottu.

Ammatillisessa koulutuksessa lähiopetus on luonteeltaan erilaista kuin lukiossa. Sitä toteutetaan ryhmäopetuksen lisäksi työvaltaisesti, kuten esimerkiksi oppilaitoksen opetusravintolassa, talotyömaalla, työsaleissa tai asiakastöitä tekemällä.

Lukio- ja ammatillisen koulutuksen rakenne (pitäisikö löytyä yhteisiä rakenteita tms. turvaamaan koulutus)

Väestön ikääntyminen ja keskittyminen suuriin kaupunkeihin haastavat koulutuksen saavutettavuuden koko maassa. On selvää, että koulutuksen turvaaminen edellyttää niin rakenteellisia ratkaisuja kuin uudenlaista ja yhä tiiviimpää koulutuksen järjestäjien välistä yhteistyötä.

Kampusajattelu toisi synergiahyötyjä ammatillisen- ja lukiokoulutuksen järjestämiseen, kuten yhteiset tilat, opetusyhteistyö sekä uudet yhteistyömuodot. Tästä on jo käytännön kokemusta, esim. SASKY koulutuskuntayhtymän IDEA-kampus Ikaalisissa, jossa samoissa tiloissa toimivat ammatillinen ja lukiokoulutus. Kuopiossa Savilahden kampuksella on mukana ammatillinen koulutus, lukio-opetus sekä ammattikorkeakoulu ja yliopisto.

Kaksoistutkintoa suorittaville ammatillisen koulutuksen opiskelijoille lukio- ja ammatillisten opintojen suorittaminen rinnakkain on tuttua. Vastaavasti ammatillisten opintojen tarjonta lukio-opiskelijoille vahvistaisi opiskelijoiden työelämäntuntemusta ja -yhteyksiä. Esim. tekniikan alan korkeakouluopintoihin tähtäävälle ”kurkistuskurssi” tai ammatillisen tutkinnon osan suorittaminen tarjoaisi mahdollisuuden tutustua alaan käytännössä. Tämä toisi myös varmuutta jatko-opintovalintoihin.

Hyvä esimerkki innovatiivisesta ratkaisusta koulutuksen saavutettavuuden turvaamiseksi löytyy ammatillisista erityisoppilaitoksista. Oppivelvollisuuden voimaantulon jälkeen haasteena on ollut, että vaativan erityisen tuen paikkoja on liian vähän suhteessa tarpeeseen ja ne sijoittuvat maantieteellisesti epätasaisesti. Ammattiopisto Luovin ja Kpedun kehittämässä Telakka-mallissa

sekä Ammattiopisto Spesian Akseli-mallissa ammatillinen erityisoppilaitos toteuttaa vaativan erityisen tuen koulutusta yhteistyössä yleisen ammattioppilaitoksen kanssa. Mallien keskeisenä hyötynä on fyysisten ja pedagogisten esteiden poistaminen tuomalla palvelu opiskelijan luo sen sijaan, että hänen täytyisi muuttaa kaukana sijaitsevaan erityisoppilaitokseen.

Tingityt osaamisvaatimukset ja lähiopetuksen määrä

AMKE selvitti (01/2026) ammatillisen koulutuksen järjestäjien näkemyksiä siitä, miten tärkeänä he pitävät, että oppivelvollisille tarjottaisiin täydet työviikot opetusta ja ohjattua oppimista eri oppimisympäristöissä. Vastaajista 94 prosenttia piti tätä erittäin tärkeänä tai tärkeänä, että oppivelvollisten koulutusta kehitetään tähän suuntaan. Nähtiin, että täydet työviikot vahvistavat opiskelijoiden hyvinvointia, arkirytmää, opintoihin kiinnittymistä sekä yhdenvertaista kohtelua eri puolilla maata riippumatta koulutuksen järjestäjän resursseista tai painotuksista.

Koulutuksen järjestäjät näkevät ”täyden työviikon” ensisijaisesti opiskelijan työskentelyn ja ohjatun oppimisen kokonaisuutena, ei tarkasti säädeltyinä tuntimäärinä. Liian tiukat normit voivat vaikeuttaa pedagogista suunnittelua ja estää yksilöllisen etenemisen opinnoissa nopeammin tai hitaammin oman osaamisen kehittymisen mukaan. On tärkeää pitää kiinni myös jatkossa ammatillisen koulutuksen osaamisperusteisuudesta.

Ammattiosaamisen kehittämissyhdistys AMKE ry

Veli-Matti Lamppu

Satu Ågren

Lisätiedot: Veli-Matti Lamppu, veli-matti.lamppu@amke.fi, 050 344 2554,
Satu Ågren, satu.agren@amke.fi, 040 772 3234